

İDARİ YARGILAMA USULÜ HUKUKU
AÇIK DERS MATERYALİ
3-B
K. Burak ÖZTÜRK

İDARİ DAVANIN KONUSU

KESİN VE YÜRÜTÜLMESİ GEREKEN İŞLEM

2577 sayılı İYUK, m. 14/3-c uyarınca, idari yargıda açılan davaların ilk inceleme aşamasında “idari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı” incelenir.

Danıştay kararlarında kesin ve yürütülmesi gereken işlem, “davacının hukuki durumunda değişikliğe ve hak kaybına yol açabilecek”, “icrai”, “ilgilinin hukukunu etkileyen” işlem olarak nitelenmektedir.

Danıştay 2. Dairesinin 29.01.2010 tarih ve E. 2008/849 K. 2010/255 sayılı kararından:

“Kesin ve yürütülebilir işlem kavramı; işlemin tamamlanmasına yönelik idarî usûl kuralları uygulanarak yetkili kamu görevlisi veya görevlileri tarafından imzalanıp bu durumyla uygulamaya konulan ve kendi başına hukukî sonuçlar doğurarak idarenin tek taraflı ve emredici gücüne dayanan işlem anlamına gelmekte”dir.

KESİN VE YÜRÜTÜLMESİ GEREKEN İŞLEM

İdarenin icrai olmayan işlemleri iptal davasına konu edilemezler:

- Hazırlık işlemleri
  - Gösterici işlemler
  - İç düzen işlemleri
- bu kapsamdadır.

Kesin ve yürütülmesi gereken işlem niteliği taşımayan bir işleme karşı açılan dava reddedilir (İYUK, m. 15/I-b).

Danıştay içtihadında, soruşturma, inceleme ve denetim raporlarının, görüş ve kanaat bildiren yazı ve kararların, teklif yazılarının, iç yazışmaların, bilgi vermek amacıyla yazılan yazıların tek başına dava konusu edilemeyeceği kabul edilmektedir.

Ancak bu türden bir işlemde herhangi bir hukuka aykırılık bulunuyorsa ve buna dayanılarak icrai bir işlem tesis edilmişse, bu icrai işleme karşı açılacak davada bu hukuka aykırılığın da ileri sürülmesi mümkündür.

ÖRNEK

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 33 üncü maddesinin birinci fıkrası:

“Araştırma görevlileri, yükseköğretim kurumlarında yapılan araştırma, inceleme ve deneylerde yardımcı olan ve yetkili organlarca verilen ilgili diğer görevleri yapan öğretim yardımcılarıdır. Bunlar ilgili anabilim veya anasanat dalı başkanlarının önerisi, Bölüm Başkanı, Dekan, enstitü, yüksekokul veya konservatuvar müdürünün olumlu görüşü üzerine rektörün onayı ile araştırma görevlisi kadrolarına en çok üç yıl süre ile atanırlar; atanma süresi sonunda görevleri kendiliğinden sona erer”.

İDARİ İŞLEMİN KESİN OLMASI

Danıştay 5. Dairesinin 17.05.1996 tarih ve E. 1995/4416 K. 1996/1911 sayılı kararında idari işlemin kesin olması, “idari işlemin oluşması için öngörülen sürecin tüm aşamaları ile tamamlanıp yetkili idari makam veya organlarca imzalanarak uygulanabilir duruma gelmiş olması” biçiminde tanımlanmıştır.

ÖRNEK

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 23. maddesi:

“Meclis kararlarının kesinleşmesi

Madde 23 - Belediye başkanı, hukuka aykırı gördüğü meclis kararlarını, gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere beş gün içinde meclise iade edebilir.

Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar ile yeniden görüşülmesi istenip de belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar edilen kararlar kesinleşir”.

ZORUNLU İDARİ BAŞVURU

Bazı idari işlemlerin dava konusu edilebilmesi için, öncelikle ilgilinin yasal düzenlemede öngörülen süre içerisinde bir itiraz yoluna başvurusu zorunlu olup, bu başvuru yapılmadan dava açılmasına olanak yoktur.

Örnek: 4754 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 54. maddesi uyarınca, sözgelimi ihale üzerinde bırakılmayan ancak bunun hukuka aykırı olduğunu düşünen bir istekli, ihale kararına karşı dava açmadan önce ihaleyi yapan idareye (ihalenin türüne göre 5 ya da 10 günlük süre içinde) şikayet başvurusunda bulunmak zorundadır. Bu başvurusu reddedildiği takdirde ise, 5 gün içinde Kamu İhale Kurumu'na itiraz şikayet başvurusunda bulunmalıdır. Ancak bu başvurusunun da reddedilmesi üzerine idari yargıda dava açabilir; bu başvuruları yapmadan dava açması mümkün değildir.

Zorunlu idari başvuru yapılmadan dava açılması, idari merci tecavüzü olarak adlandırılır (İYUK, m. 14/3-b). Bu durumda, davayı gören mahkeme ilk inceleme aşamasında dilekçenin görevli idare merciine tevdi edilmesine karar verir (İYUK, m. 15/1-e).

TAM YARGI DAVALARINDA ÖN KARAR

2577 sayılı İYUK, m. 13:

“1. İdari eylemlerden hakları ihlal edilmiş olanların idari dava açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka suretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri gereklidir. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi halinde, bu konudaki işlemin tebliğini izleyen günden itibaren veya istek hakkında altmış gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren, dava süresi içinde dava açılabilir.

2. Görevli olmayan adli ve askeri yargı mercilerine açılan tam yargı davasının görev yönünden reddi halinde sonradan idari yargı mercilerine açılacak davalarda, birinci fıkrada öngörülen idareye başvurma şartı aranmaz”.